

Uppsala
Medicinhistoriska
Förenings
Årsskrift | 2022

Appendix
Upsala Läkareförenings tidiga historia

Uno Erikson

Uppsala
Medicinhistoriska
Förenings
Årsskrift | 2022

Appendix
Uppsala Läkareförenings tidiga historia

Uno Erikson

Uppsala Läkareförenings tidiga historia

Uno Erikson.

Uppsala Läkareförenings tidigare historia är föremålet för föreliggande skrift. Föreningen har varit aktiv sedan professor Israel Hwasser 1832 tog initiativet till dess bildande. En genomgång av handlingar angående föreningens tidigare historia har inte gjorts och som jag funnit den intressant har jag gjort följande sammanställning, framför allt baserad på arkivalier vid Uppsala universitetsbibliotek. Arbetet skedde som ett uppdrag givet vid Uppsala Läkareförenings årsmöte 2019 till dess ledamöter Lars Bäcklund och Uno Erikson, där emellertid Lars Bäcklund på grund av ohälsa inte kunnat delta men han arbetar istället med minnesanteckningar från sina gamla institutioner – fysiologi och klinisk fysiologi, där han senast varit verksam som professor.

Nedanstående skrifter och arkivalier vid Uppsala Universitets bibliotek

Skrifter som belyser Israel Hwasser och Uppsala Läkareförening har använts vid försök till att granska ULF:s tidiga verksamhet. För att ge en känsla av tiden som handlingarna tillkom under har många formuleringar och även stavning övertagits oförändrade från källdokumentet.

1. Festskrift utgiven av Uppsala Läkareförening med anledning av fullbordandet av Akademiska sjukhusets ny- och ombyggnad 1926 som innehåller uppsatser av vid sjukhuset verksamma läkare samt protokoll från möten och val. Doktor

(från 1931 professor) Hugo Laurell var då redaktör för Upsala Läkareförenings förhandlingar.

2. Festskrift med anledning av Läkareföreningens hundraårsjubileum 1932. Den inleds med Ulrik Quensels (prof. i patologi) uppsats om Israel Hwasser och hans tid (sid. 1-36). Förutom Hwassers biografi en genomgång av olika läror, där Hwasser, som var en spekulerande person kom att omfatta naturfilosofin. Detta i motsats till företrädare för empirin, som företrädades av Berzelius. Skriften innehåller för övrigt många intressanta vetenskapliga uppsatser.

3. Upsala Läkareförenings förhandlingar. Första bandet 1865-66

4. Sven-Eric Liedman: Israel Hwasser. 1971. Lychnos bibliotek 1971. En fyllig utvidgning av Quensels artikel från 1932. 243 sidor.

5. Kort historik med kommentarer av ULF:s skattmästare Lars Bäcklund från oktober 2014. Endast i preliminärt manus.

6. Upsala Läkareförening. Deposition år 1917 av Läkareföreningens arkiv, vilket endast utlånas med föreningens medgivande. U 2002-U2048 utgörande matriklar, stadgar, protokoll mm.

Några reflexioner med anledning av genomgång av ovanstående skrifter

Israel Hwasser (1790-1860) skrevs in 14 år gammal år 1804 vid Uppsala Universitet. Han kom att spela en stor roll i det akademiska livet i Sverige. När Hwasser blev utnämnd till professor i Uppsala 1830 hade han erfarenhet av universitetslivet i Åbo och Helsingfors. Han hade endast 27 år

gammal, år 1817, blivit utnämnd till professor i medicin i Åbo men inte infriat de relativt stora förväntningarna på honom. Efter den stora branden i Åbo, 1827, kom han till Helsingfors där han stannade fram tills han sökte tjänsten i Uppsala. Han hade börjat vantrivas i Helsingfors men hade dock vänner och elever i Finland och bildade där en läkarförening. Framför allt med en elev, prof. Ilmoni i Helsingfors, kom han fram till dennes död att ha en långvarig och förtrolig kontakt. Dessa brev ger god bild av Hwassers personlighet och hans syn på sin verksamhet i Uppsala och även om hans åsikter om sina kolleger. Han sökte efter ett bättre liv, vilket inte alltid infriades, och kanske bildandet av Upsala Läkareförening, som han tog initiativ till, var ett uttryck för en önskan att få ett eget forum.

I ett brev, som jag inte kunnat finna, sändes en inbjudan till intresserade ut i början av 1832 och förteckningen från ht 1832 visar 34 betalande. De flesta var studenter och många blev honom trogna, även om de inte delade hans filosofiska och icke-materialistiska (naturvetenskapliga) syn på medicinsk forskning.

Hwasser kom att omhulda bildandet av ett bibliotek och även av en naturaliesamling. Föreningen sammanträdde relativt regelbundet, i regel varannan fredag kl. 18. Man valde alltid en ny vice ordförande, som fick till uppdrag att hålla ett föredrag. Hwasser själv var ordförande fram till sin död 1860. Han tycks nästan alltid ha varit närvarande om inte exempelvis sjukdom hindrat honom. Hans egna föredrag rörde exempelvis inflammationer, men också åsikter om hur en läkare skulle uppträda, således enligt Hwassers egna ganska stränga moraliska och religiösa åsikter. Han deltog ofta i diskussionerna efter föredragen.

Hwassers medicinska filosofi finns ingående skildrad i Liedmans avhandling om Hwasser från år 1971.

Några yttranden av och om honom i samband med avtäckningen av hans minnesvård den 17 september 1868 ger en inblick i hans person. Han tänkte ”högt om läkekonsten, vars mål var att bota sjukdomar men även att fullkomna människosläktet”. Han ansåg att universitetets uppgift var att ”till ett organiskt, för ett gemensamt mål verkande helt sammanhålla vetenskapens samtliga forskningsarter och därigenom uppehålla dess makt och inflytande på samhällets högsta livsyftringar på samma gång som dess självständighet mot forskningsskolorna”. Han månade om ungdomen, livets pingst, och ville genom Läkareföreningen ge dem möjlighet att lära känna varandra, samt att utbilda förmågan att ge form åt sina tankar. Under decenniernas förlopp tillkom ett vetenskapligt syfte, som kom att sträcka sig utom den trängre kretsen av dess vid universitet studerande ledamöter. Han var ej benägen att bedriva enskild läkarpraktik då han ansåg att vissa egenheter i hans personlighet bestämt motverkat utvecklingen av någon högre grad av läkarskicklighet hos honom. Han var opraktisk och illa berörd av lidande.

Hwasser bidrog verksamt till att de medicinska fakulteterna i Lund och Uppsala förblev kvar vid universiteten och inte överfördes till Karolinska Institutet. Det senare är ju alltså en högskola, som är skild från Stockholms Universitet.

Som politiskt verksam hyllade han det borgerliga samhällets betydelse med den konstitutionella monarkin och han bidrog verksamt till bildandet av Carl Johans-förbundet och tillkomsten av bysten av Carl XIV Johan i Engelska parken. Han hade personligen mött Carl XIV Johan under sin verksamhet som militärläkare i samband med napoleonkrigen.

Hwasser bodde på Trädgårdsgatan 8 fram till sin död. Akademiska sjukhuset hade samma adress och Hwasser var dess föreståndare. Patienterna torde ha varit invärtes

medicinska. Kirurgin sköttes på S:t Larsgatan 2 och den kirurgiska instrumentsamlingen (oklart om man här menade aktuella eller äldre instrument) förvarades enligt uppgifter i Uppsala Universitets kataloger på Anatomien på Västra Ågatan 1.

Fig 1. Israel Hwasser (1790-1860) Medicinae et practicae. En av de aderton i Svenska akademien. Inspector vid Uplands nation (Litografi 1868 av Johan Cardon. Wikimedia.Commons)

Föreningsarbetet innebar regelbundna val av bibliotekarie, vice ordförande och sekreterare. Den senare posten kom att delas mellan posten som kassör, dvs. förvaltare av den snart stora kassan, och posten som bibliotekarie för det allt större biblioteket. Nästan varje år utsågs en ny sekreterare och biblioteket blev allt svårare att sköta. Nya regler kom att införas vart efter som problem uppstod med försvunna eller sena lån.

Här nedan lämnas korta notiser om några av föreningens valda ämbetsmän. Dessa notiser är hämtade ur det album 1 (U 2002 a), medlemsförteckning, som förvaras på UUB. Vid dessa notiser har någon infört sifferbeteckningar som hänvisar till Svensk läkarmatrikel och detta kan ha skett 1920.

Den först införde medlemmen är *Elof Wallquist*, f. 1797. Han blev adjunkt i kemi 1823. Erhöll professors namn och kallades 1851 att bli Professor och Chemie Laborator, Riddare av Wasaorden HT 1849. Död i Uppsala 12 augusti 1857 av "carcinoma". Han var kemist och inte medicinare och föreläste från 1838 över valda delar av kemin för blivande läkare.

Den förste sekreteraren kan ha varit *Johan Hyckerström*, f.d. 1 mars 1800. Nr 38. Fadern snickare. Inskriften vid med. fak. 1832 och med. lic. 1837. Praktiserande läkare i Upsala och död i kolera 1854.

Hyckerström efterträddes av *Johan Lemchen*, f.d. 22 okt 1811. Nr 23. Fadern brukspatron. Med. fak. 1832. Praktiserande läkare i Stockholm. Död 1877. Därefter följde *Fredrik Sunesson*, f.d. 18 okt 1811. Fadern assessor. Med. fak. 1831, Med. lic. 1838. Läkare i Norberg, Gränna och Jönköping. Död 1888. Vacker handstil.

A.J. Regnell, nr 60 i matrikeln, f.d. 6 juni 1809. Fadern traktör. Med. fak. 1830 och med. lic. 1836. Promoverad 1837. Underkirurg på Serafimerlasarettet 1839. Läkare i Brasilien. Riddare av Nordstjärneorden med anledning av donation till UU. Död 1884.

Olof Glas, nr 64. F.d. 22 nov. 1817 (enligt andra källor den 14 november 1812). Fadern handlande. Med. lic. 1837. Professor i medicin 18 april 1856 och kom att efterträda Hwasser. Han var en nära vän till Hwasser. Död 1880. Glas bodde på Östra Ågatan 14.

Axel Lamm, nr. 149. F.d. 5 mars 1819. Fadern grosshandlare. Med. fak. 1841. Med. lic. 1846. Med. dr. samma år och biträdande läkare vid barnbördssjukhuset i Stockholm. Practicus i Stockholm. Död 1884. Lamm ansåg vid sammanträdet 2 nov. 1845 att föreningen tagit alltför mycket tid till ovidkommande händelser. Det var den första funna kritiken mot föreningens "själ". Höll själv ett föredrag om mb. Bechterew.

Carl Mesterton, nr 233, f.d. 30 april 1826 i Åbo, kom till Uppsala 1843. Fadern auktionsdirektör. Med. kand. 1852. Med. lic. 1856. Disputerade på Hjernbräck 1856. Professor i kirurgi 1857. Han påtalade anestesis betydelse vid sin installationsföreläsning i november 1857 och bidrog tillsammans med prof. Glas mycket aktivt till att bygga det nya akademiska sjukhuset. Död 1889. Mesterton bodde på Jernbrogatan 14 år 1859 och på Trädgårdsgatan 8 år 1864.

Fig 2 och 3 visar gatubilder från Östra Ågatan och Nedre Slottsgatan vid tiden för denna historik. (alvin-portal.org)

Georg Døvertii, nr 265, f.d. 21 mars 1825. Fadern kyrkoherde. Civ. cod. 1844, med. fil. 1849, med. lic. 1860. Stadsläkare i Upsala 1859. Var ägare till den fastighet där Göteborgs nation var inrymd vid Drottninggatan. Avsked 1895 och död 1896.

Per Hedenius, nr 279, f.d. 6 november 1828. Fadern handlare. Civ. acad. 1849. Med. dr. 1855. Professor i patologi 1859 och avsked 1895. Död 1896. Ordförande och aktiv i kontakten med det omgivande samhället. Hedenius bodde 1864 på Trädgårdsgatan 6.

Fritbiof Holmgren, nr 310. Fil. dr. 22 oktober 1831. Fadern hovpredikant. Civ. acad. 1850, med. fil. 1852. Med. kand. 1857 och med. lic. 1860. Adjunkt i teoretisk medicin 1861. Professor i fysiologi vid UU 1864 och död 1899. Han skrev som sekr. de

första redovisande protokollen, långa och innehållsrika. Holmgren bodde år 1855 på Östra Ågatan 14 och år 1865 på Nedre Slottsgatan 12.

August Teodor Almén, nr 365, f.d. 24 januari 1833. Fadern prost. Med. kand. 1858 och med. lic 1859. Chemie och pharmaciae adjunkt 1860. Professor i med. fys. kemi 1861. Generaldirektör i medicinalstyrelsen och död i Stockholm 24 nov. 1903.

Robert Fredrik Fristedt, nr 373, f.d. 19 juli 1832. Fadern handlande. Student (obs att detta är första gången detta ord påträffas i matrikeln) 1851. Phil. cand. 1856. Prom. mag. 1859. Med. cand. 1859 och med. lic. 1861 och med. dr- 1862. Adjunkt i naturalhistoria och chemi 1862. 1877 e.o. professor i naturalhistoria och farmakologi vid UU. Död den 16 februari 1893 av cancer glandulae mediastinii. Fristedt bodde 1864 på S:t Johannesgatan 12.

Johan Björkén, nr 406, f.d. 8 april 1833. Fadern bonde. Student 1852 och MPC 1855. Med. kand. 1858 och med. lic. 1860. Amanuens vid Serafimerlasarettet i Stockholm 1862. Med. dr. vid KI 1863. Adjunkt vid UU i kirurgi 1865 och kan anses vara grundläggare av oftalmiatriken. Han föreslogs till en professur men fakulteten var splittrad i frågan och Björkén valde att förbli adjunkt. Han donerade sin kvarlåtenskap till Upsala Universitet och Björkénska priset kom därmed att instiftas. Död 1893.

Axel Theodor von Goes, nr 408. f.d. 7 juli 1835. Fadern fältläkare. Student 1834. Med. kand. 1860. Med. lic. 1854. Deltog i en vetenskaplig expedition till Spetsbergen 1861-64. Tillförordnad guvernementstläkare på S:t Barthelemy 1865. Död 1897.

Fredrik Johan Björnström, nr 416, f.d. 28 april 1833. Fadern assessor. Student 1851. Med. cand. 1859 och med lic. VT 1862. Adjunkt i i Kirurgi och obstetrik 1863. E.o. professor i

psykiatri vid Karolinska Institutet. och död i Stockholm 23 september 1889.

Ernst Otto Westerlund, nr 475, f.d. 22 okt 1839. Fadern prost. Student 1858. Med. kand. 1863 och med. lic. 1867. Stadsläkare i Enköping. Han var mycket omtalad och det finns en biografi över honom. Min mormor och morfar i Litslena socken hade honom som läkare och med hästskjuts besökte han dem i deras gård i Lilla Viggeby.

Carl Ludvig Nyström, nr 526, f.d. 4 april 1839. Fadern intendent. Student 1856. Phil. cand. 1861 och med. kand samma år. Promoverad phil. mag. 1863. Var 1864 bitr. läkare på Fregatten Josephine och samma år amanuens vid de farmakologiska samlingarna. ULF sekr. 1863-64. Med. lic. 1866. Läkare vid Nordpolsexpeditionen 1868.

Seved Ribbing, nr 534, f.d. 17 febr. 1845. Fadern prof. i praktisk medicin i Lund. Död 14 febr. 1921.

Olof Hammarsten, nr 535, f.d. 21 augusti 1841. Fadern handlande. Student 1861. Med. fil. 1862. Amanuens vid fysiologiska institutionen. Med. kand. 1866. Med. dr. och docent i fysiologi 1869. Vik. som professor 1869-70. Vistades i Leipzig med flera tyska städer 1871. Efterträdde på kallelse prof. Almén. ULF:s ordförande 1886-1906. Död i Uppsala 21 sept. 1932. Minnesteckning i ULF:s förhandlingar bd 38, ny följd.

Medicinska fakulteten bestod 1832 av fem professorer, en tillsatt adjunkt och två vakanta. År 1864 var antalet professorer 7 och adjunkterna 4 varav en var vakant. Fakulteten var likaså medlem av Läkareföreningen och kontakten med studenterna var stor. Det för föreningen så viktiga biblioteket inrymdes under långa tider i fakulteten lokaler.

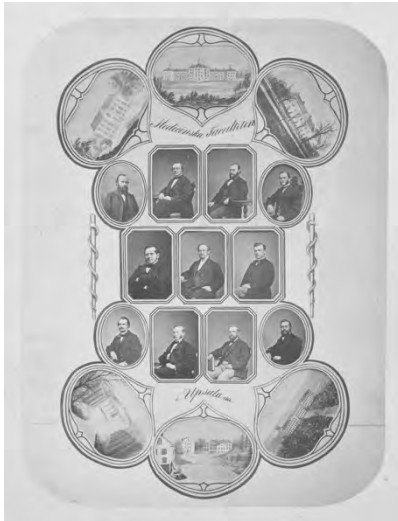

Fig.4. Medicinska fakultetens ledamöter 1866. Överst från vänster Clason, Hedenius, Almén, Fristedt, Glas, Sundevall, Mesterton, Björnström, Kjellberg, Holmgren samt Björkén. Samtliga var aktiva inom Läkareföreningen

Fig. 5. H. A. Taubes karta över Uppsala från år 1855. Staden hade c:a 12 000 innevånare.

Noteringar från genomgång av arkivalier inlämnade vid olika tillfällen till Uppsala Universitetsbibliotek

Sammanträdesprotokoll 1834-1865 (U2006 a b och c), handlingar om Läkareföreningens hus på tomt 2 i kv. Ubbo (kartong) och cassaconton (U 2013 a och b), Uppbördsbok med terminsavgifter och Bibliotekscontot (U 2018 a och b).

Sammanfattning av föreningens protokoll 1834-1865, dvs tiden innan prokollen kom att tryckas i Uppsala Läkareförenings förhandlingar

Under hösten 1832 skickade prof. Israel Hwasser en inbjudan till mer än 36 studenter och okänt antal lärare. Under HT tecknade och betalade 35 st. 2 riksdaler var och Hwasser lånade ut 333 riksdaler, samt 1 med. lic. betalade examensavgift på 3 rdl. Beloppen användes till inköp av böcker, 335 rdl, bokskåp 20 rdl och bokbinderi 44 rdl.

1835

Räkenskaper finns från begynnelsen (1832) men protokoll först från 21 febr. 1835. Då var magister Hyckerström sekr. men ville bli befriad och i stället valdes cand. Lemchen. Hyckerström hade varit bibliotekarie under två och ett halvt år, dvs. troligen från början och kanske sammankallande. För att öka deltagandet sattes avgiften ned från 2 rdl till 1 R 16 sk. Candidater betalade 2 och licenciater 3 R i examensavgift. Hösten 1834 härjade choleran och då betalade ingen. Man hoppades att i följd av nedsättningen fler närvarande medicini studiosi skulle vilja delta.

12 mars sammanträdde en kommitté; herr Medicine kandidaten Winberg, Filosof. M. Hyckerström och Med. fil. cand. Regnell, Graffman och Suneson, för att i samråd med med. fak. skapa en inköpslista över litteratur. Denna lista omfattar två och en halv sida med uteslutande tysk litteratur. Listan kopierades den 17 mars för kunna granskas av vederbörande.

28 mars, vid allmänt sammanträde, godkändes förslaget och bibliotekarien uppdrogs att skyndsamt expediera detta. Bibliotekarien upplyste att bokhandlare menade att requisitionen bäst utfärdades av Rectorn Österblad. Detta skedde den 29 mars via brev till denne.

16 april och 25 april bearbetades bibliotekets stadgar.

Den 2 aug. och 9 sept. hade bokinköp ägt rum och ansåg sig bibliotekarien föranlåten att påpeka fullgörandet av uppdragen till Rector.

16 okt.—utarbetades regler för biblioteket. Dessa var noggranna beträffande inkomster, vård, inköp och utlåning. Då var 32 personer inskrivna i Corpsen. Försnad avgift medförde 50% förhöjning. Ett ”drogueskåp” hade inköpts.

14 nov. diskuterade att hyra rum för samlingarna. Cand. Regnell föreslog att man skulle hyra in sig hos botaniska föreningen i Botan, vilket förslag bifölls.

28 nov. valdes Suneson till ny bibliotekarie och samma dag skedde en revision utan anmärkning.

1836

28 jan. Regnell hade fullgjort sitt uppdrag och föreningen flyttade biblioteket till ett rum i Aurivilliska huset (numera Ekermanska huset), hyran blev 6 rdl/termin.

5 mars beslöts om nya bokinköp och befanns att Rector Österblad inte uppfyllt sitt löfte om bistånd till bokinköp. Efter

att 8 mars ha inhämtat råd från fakulteten lämnades en rekvisition på 16 böcker och en tidskrift till mag. Lundequist den 13 mars.

4 juni val av bibliotekarie och revisorer. Antalet närvarande för få.

15 okt. Stadgan fastställdes och bibliotekarien fick rättighet att anställa och billigt avlöna en person. Bibliotekarien Suneson omvaldes och cand. Lemchen och Glas valdes till revisorer.

22 okt. Revisionen u.a.

1837

2 febr. Committerade för inköp blev Graffman, Lemchen, Björllingson och Cnattingius och 15 nya böcker rekviderades. Den 29 lämnades denna rekvisition till mag. Almquist, som lovat billigare priser.

6 maj. Till ny bibliotekarie valdes cand. Beronius samt till nya revisorer Cnattingius och Danielson.

31 maj. En del böcker hade anlänt.

29 okt. befanns att flera ledamöter avrest utan att betala sin skuld. De fingo anstånd ett år. En medlem, Björllingson, kvittade mot en bokgåva: Collegium över inflammationer av prof. Hwasser. Den 22 nov. revision u.a. Ny bibliotekarie var cand. Biberg.

1838

2 febr. Bokkåren. Mesterton, Brännström, Suneson och Beronius utsågs att upprätta lista över bokinköp. Enbart tysk litteratur.

1839-1841

Inga protokoll funna

1842

Biblioteket reviderat och befunnet enligt katalogen i januari. Adj. Glas var bibliotekarie.

21 febr. Revisionen u.a. O. Pontén var ny bibliotekarie. Med. nosocomiumamanuensen cand. Levin tillät att bokskåpen flyttades till det yttre amanuensrummet i sjukhuset. Han slapp avgift men skulle en gång i veckan vara tillstädes. Av nya avhandlingar skulle två skänkas till biblioteket. Ingen avgift till nosocomium. Innan nya verk inköptes skulle ofullständiga kompletteras så vitt kassan medgav.

30 maj. Beslöts om tillägg till bibliotekets stadgar från den 16 okt. 1835. Bl.a. att var och en som är införd i akademikatalogen för terminen skall erlägga sin terminsavgift till biblioteket. Hwassers lån på 333 rdl 16 sk hade förfallit. Detta belopp erhöles till bibliotekets grundläggande 1832. Medlemmarna uppmanades att betala för att undgå obehaget av strängare åtgärder.

29 okt återbetalades 233 rdl och 16 Ssk och för återstoden lämnades en skuldsedel.

10 dec. valdes till bibliotekarie med. fil. cand. Forsenius.

14 dec var revisionen. u.a.

1843

4 mars. Valdes till bokkommittén: Nyman, Kihlstedt, Andersson och Ångström och den 8 mars föreslog dessa inköp av 22 verk, bl.a. Berzelius "Lehrbuch der Chemie", 4:e upplagan.

18 mars beslöts om inköp med vissa ändringar. Inköpet av Berzelius uppsköts enär en nyare upplaga var under utgivning.

1844

Inga protokoll funna.

1845

19 febr. Beslöts att föreningen skulle sammanträda var 14:e dag. Vice ordf. leder mötet och ny ordf. utses till nästa osv. Glas valdes till ordförande och Grill till vice. Sekreterare och bibliotekarie omvaldes. Forsmark blev sånganförelse och Pallin klubbmästare.

1 mars. Vice ordf. Grill informerade om sjukdomstillstånd som av Nosographen blivit föga beaktade. Diskuterades Moran eller Ephialtes. (Oklart vad detta gäller - den senantika diagnosen Ephialtes - en själslig sjukdom utmärkt av epilepsiliknande anfall under sömnen, "Moran" - Maran som rider den angripne enligt efterantika föreställningar?). Lamm valdes till vice ordförande.

15 mars. Refererades framsteg i de trenne skandinaviska rikena 1841-1843 i anatomi, fysiologi och patologi. Dessutom presenterades fall av sternumfrakturer.

29 mars. Fallbeskrivningar. Komplicerad förlossning. Analfistel. Skallskada. Prof. Bergstrand skänkte en samling gipsavgjutningar av skallar av olika raser.

19 april. Kand. Grill berättade hur ett fall av kolera botats med kall dusch av huvud och rygg när patienten befann sig i ett varmt bad. Ett fall av stegrad hysteri botades med tobakslavemang. Man diskuterade sectio cecaria. Skulle det ske på kvinnans uttryckliga önskan? Nej, hon var inte kompetent att avgöra frågan.

29 april. Cand. Liljebjörn var vice ordförande. Diskuterades flera fall av skottskador. En kopia av Hwassers porträtt på Uplands nation blir ej utfört pga. att konstnären prof. Way av sagt sig uppdraget.

10 maj. Ny diskussion om porträttet. Hwasser ansåg att ett nytt originalporträtt skulle utföras av någon av Sveriges utmärkta artister. Ordf. Glas fick uppdraget att rådgöra med Hwasser.

1 nov. beslöts att Hwassers porträttkopia skulle skänkas som en tacksamhetsgård till prof. Bergstrand. Befanns att stadgarna var oklara och en kommitté tillsattes därför. Diskuterades hur försumliga sexbetalares skulder skulle påläggas de övriga. Beslöts att bekantgöra sammankomsterna i stadens tidningar. Prof. Sandberg, som till slut fick uppdraget att måla kopian av Hwassers porträtt, hade skrivit till Hwasser för att få sitt arvode. Ledamöterna ansåg detta vara en oförsämndhet men prof. Glas lovade föreningen 100 rdl mot skuldsedel som tecknades av föreningen samt 5 ledamöter. Erinrades om nödvändigheten att framskjuta pengar till ramen.

8 nov. Vice ordf. Lamm tyckte att ovidkommande händelser och sjukdom hade tagit för mycket tid från föreningens verksamhet. Han talade sedan om Mb. Bechterew.

29 nov. Sandberg vill ha betalt för sin kopia. Uppfattas som oförsämmt men Glas betalade. Porträttet skulle överlämnas den 3 dec. till Bergstrand med sång.

13 dec. Få deltagare pga. Lucia. Ingen vetenskap men ordf. uppläste ett quickt och skämtsamt tal.

1846

7 febr. Kritik av kand. Hulting som i tre år haft en bok men icke återlämnat den. Prof. Bergstrand lovade efterskänka sin fordran om 100 rdl. Vice ordf. skulle fungera en månad sedan han blev vald och tillkännagiva vad han skulle på nästa sammanträde föredraga. Detta skulle också på kalleliselistan tillkännagivas. Kand. Björk talade om Dröppel.

21 febr. Bestämdes att räkenskaperna skulle upptagas i en Cassabok och en Uppbördsbok. Vice ordf. cand. Sjöstrand talade om kemins ståndpunkt, i kemins tidevarv.

21 mars. Det av committen för bokinköp inkomna förslaget bestämdes, och 14 nya skrifter skulle inköpas. Vice ordf. Lamm talade om belladonnans fysiologiska och terapeutiska verkan och användning. Diskussion om huruvida sekreterar- och bibliotekarieposter i framtiden skulle åtskiljas. Inget beslut i frågan.

8 april. Efterlystes stadgarna och Kuylenstierna talade om embryologi och valdes herr Ossbahn till vice ordförande den 2 maj.

18 april. Vice ordf. Reuterma talade med mycket bifall om betydelsen av Lärda föreningar liksom Upsala Läkareförening. Förslag till nya stadgar upplästes.

30 april. Protokoll som är kort och kallelse till nästa möte, troligen 10 okt. lördag, kl. ½ 6. Nya ledamöter skall hälsas välkomna med att dricka några glas.

16 maj. Billgren höll föredrag över oklart ämne och stadgarna godkändes för 3:e gången. Vaktmästaren skulle årligen erhålla 50 riksdaler.

30 maj. Få deltagare. Valdes för första resp. andra sammankomsten Kalén och Rydberg. Beslöts att vaktmästaren skulle betalas med 25 riksdaler. Man diskuterade stadgar och Hwasser skänkte 25 ex. av en skrift om Olof Rudbeck d.ä. och Wiström skänkte smärre skrifter.

10 okt. Rydberg talade om smärtans diagnostiska betydelse vid inflammation. Val förrättades. Föreningen anmodar Hwasser att vara föreningens ordförande, denne lämnade benäget sitt bifall. Nu åtskildes för första gången sekreterar- (Forsenius), och bibliotekarie- (Sjöstrand) posterna.

24 okt. Vice ordf. cand. Levin talade om ileus och rekonstruktion. Efter lottning blev Bergius ny vice ordförande

7 nov. Cand. Bergius talade om kronisk inflammation i mjälten.

24 nov. Vice ordf. cand. Lenström talar om carcinoma medullare. Prof. Hwasser talar om självförbränning som en sällsynt följd av ymnigt bruk av spirituösa drycker. Bokinköp beslutas.

5 dec. Vice ordf. cand. Fahlman talar om Epidemiers uppkomst av atmosfäriska förhållanden. Hwasser talar om Astma som en kommentar. Han undrar om Östgöta nation eller botaniska trädgården skulle passa föreningen som lokal.

1847

13 febr. Cronstrand talade om differentialdiagnoser vid olika inflammatoriska tillstånd i levern. Prof. Hwasser behagade yttra sig. Cand. Haegerström valdes till nästa vice ordf.

27 febr. Talade cand. Haegerström om ett fall av contusio bulbi oculi.

13 mars. Vice ordf. cand. Pallin talade om pneumothorax och täcktes Hwasser kommentera att gasen inte var en följd av kemisk dekomposition. Vice ordf. ansåg att talesättet ubi irritabilis ibi affluencis (Kommentar Erikson: där det finns en irritation, där finns vätska - en osäker översättning som får stöd av Stig Strömholm) ej alltid gällde, vilket Hwasser nog ansåg det kunde göra. Väcktes frågan om stadens apotekare kunde vara medlem. Beslöts att sjukhusvaktmästaren mot 15 riksdaler skulle elda i föreningens lokaler.

27 mars. Vice ordf. cand. Cron talade om vattenkuren, speciellt i Söderköping. Bl.a. hade syfilis behandlats framgångsrikt. Hwasser täcktes meddela att vattenkurens teori var oklar. Han påpekade att folk i äldre tider i Finland och

Ryssland begagnat kallbad efter stark upphettning. Nordeuropéer hade alltid älskat bad.

17 april. Cand. Grenholm talade om folkmedicinen, som inte blivit tillräckligt uppmärksammas. Den fanns i tre former: 1. Naturliga medel. 2 Besvärjelser och böner. 3. Sympatikurer som var ren vidskepelse. Hwasser yttrade sig omfattande i frågan. Han ansåg att en gammal läkare blir lycklig om han bliver vid en enstaka gång vunnit erfarenhet och ej, så snart han följer med sin tid, med nya medel vars erfarenhet han ej är förvissad om.

12 maj. Vice ordf, cand. Hûlphers talade om astma neurosum. Behandlas bl.a. med salmiakkoppar. Hwasser kommenterade astma i allmänhet. 7 ledamöter hade inte betalt sina utgifter vid majsammankomsten och påmindes strängt.

2 okt. Beslut om revision av biblioteket. Valdes cand. Caspersson till vice ordf.

18 okt. Cand. Detzen talade om sin sommarpraktik och ansåg inte att kinidin är tillförlitligt febernedsättande.

30 okt. Cand. Casperson talade om Porla Brunn.

15 nov. Talade cand. Engström om Sätra Brunn.

27 nov. Talade cand. Arpi om fall från Rånäs Bruk. Neurologiska och psykiatriska. Reuterman var sekr.

11 dec. Föredraget blev inställt.

1848

Inga protokoll funna.

1849

6 okt. Sammanträde efter kallelse av bibliotekarien Ernst Leijer. i sjukhusets lokaler. Man diskuterade utformningen av skuldsedlar. Hwasser valdes till ordförande. Ingen ny vice ordf.

valdes eftersom ingen under föregående termin fullgjort sina åligganden.

1850

16 febr. Prof. Bergstrand uppläste ett brev från medicinalrådet Engberg angående Fältmedicinalcorpsen avsett att spridas inom föreningen. Val kunde ej ske p.g.a. låg närvaro. Uppsköts till 19 febr. Undertecknat av Mesterton.

19 febr. Val av ämbetsmän. Sekr. Leijer var sjuk och Mesterton valdes till sekr. och Strömbäck till bibliotekarie.

2 mars. Val av revisorer av biblioteket och vice ordf. blev med. cand. Hagberg.

16 mars. Cand. Hahn föreläste om Isthmut glottidis. Valdes till påföljande gånger Thunberg och Åberg som vice ordf.

13 april. Cand. Åberg, som vistats i Tunis, talade om egyptisk oftalmi. Prof. Bergstrand bidrog till det intressanta föredragets värde. Glas blev ny ordförande.

18 maj. Hwasser höll en nekrolog över prof. Bergstrand. Föredraget uteblev därför.

1 juni. Nyval. Revisionen uppsköts. Till sekr. återvaldes Leijer. Sexmästaren bad om hjälp p.g.a. att flera ledamöter ej betalt. Föreningen tillsköt tillfälliga medel.

1851

1 mars. Alltjämt problem med sexan och sekr. tillsköt 12 riksdaler. Fransén höll föredrag över ett (*oläsligt*) ämnes inverkan på hud, slemhinna, etc.. Valdes cand. Stål och Strömbäck till kommande vice ordf.

22 mars. Cand Stål talade om choleran vid Ystads karantänsinrättning. Hwasser kommenterade. Bokhandlare Fritze meddelade att han av dr. Silversparre i Hedemora fått uppdrag att överlämna böcker till ULF.

5 april. Cand. Strömbäck talade om choleran och dess behandling. Åtföljdes av en diskussion. Prof. Glas redogjorde för sjukdomsconstitutionen i staden.

26 april. Svårighet att finna villig vice ordf. 1 maj beslöts att firas jämte nationerna.

10 maj. Lång diskussion om räkenskaperna. Granberg ville ej vara vice ordf. och sittande fortsätter.

24 maj. Hwasser talade om Linné-ismens betydelse för de medicinska vetenskaperna. Han hade inbjudit ledamöterna till skålar till Linnés minne. Till sekr. omvaldes Leijer och till bibliotekarie Mesterton.

4 okt. Val skedde och dessutom beslöts om en minnesvård över engelsmannen Edward Jenner. Studentcorpsen skulle anmodas deltaga.

25 okt. Föredrag och sedan kommentarer av Hwasser om Jenners stora betydelse.

15 nov. Vaktmästaren skulle nu erhålla 24 riksdaler terminligen. Ledamöter som ej betalt avgift skulle ej ha tillgång till biblioteket.

29 nov. Genomgång och förteckning av skuldsedlar samt beslut om åtgärder. Rydberg höll föredrag om franske läkaren Bouillaud. Hwasser skänkte en bok till biblioteket.

1852

21 febr. Protokolljustering och val.

13 mars. Prof. Glas talade om sjukliga förändringar i hjärtat.

22 maj. Molander talade om cretinismen.

9 okt. Protokolljustering och val. Kjellberg valdes till sekr. sedan Leijer nedlagt sitt ämbete.

23 okt. Revisionen visade brister i biblioteket, vilka antecknas. Räkenskaperna u.a. Cand. Martin fortsatte med

tvekan att vara bibliotekarie. Cand. Rossander talade om den medicinska skolan i Montpeiller. Man inköper ett mikroskop.

6 nov. Cand. Stål talade om buksoten i Jämtland. Man diskuterar orsaker. Höbärgning och vävning. Hwaser gissar på det senare. Cand. Haak valdes till bibliotekarie och Martin fick decharge trots vissa brister i biblioteket. Diskussion om drogskåpet. Prof. Santesson upplyste att mikroskopet beställts i Paris och skulle komma vid första öppet vatten. Till vice ordf. valdes cand. Gullstrand. Sekr. vid mötet var Kjellberg.

17 april. Cand. Waldenström talade om fettlevern.

20 nov. Gullstrand var ordf. Föredrag om skabbdjurets historia av sekr.

4 december. Beslöts att anskaffa en samling av preparater i den svenska pharmacopen.

1853

12 febr. Gullstrand talade om elektriciteten och erinrade om de viktigaste fysiologiska experimenten. Revision av biblioteket u.a. och sekr. Kjellberg fick acclamation för sin förvaltning. Till ny bibliotekscommitté utsågs Granberg, Gullstrand och Hedenius.

26 febr. Cand. Granberg talade om inflammationens begrepp.

12 mars talade Reuteran om åderlåtningens historia. Sedan beslöts om bokinköp. Kjellman sekr.

2 april. Cand. Westerberg höll föredrag om perforation av processus vermiformis och därifrån utgående peritonit.

7 maj. Föredrag om ergotism. Till ny sekr. valdes cand. Lundblad.

1854

4 febr. Anställes vaktmästare Öberg.

18 febr. Revision visade brister. En del verk har saknats en längre tid. Sydow var sekr. och ansåg sig felaktigt vald eftersom cand. Lundblad var den rätte.

4 mars. Efter viss oreda blev cand. Appelberg sekr. eftersom Lundblad avsåg sig. Vid protokollet Sydow.

18 mars. Ordf. Hwasser talade om en engelsman Hosie som människa och läkare. Diskussion om av studentcorpsen lämnat förslag om katalog över alla studenter vid nationer och föreningar. (Erikson kommentar: Från och med ht 1854 övertog studentcorpsen utgivandet av Uppsala Universitets katalog. Förutom Uppsala Universitets förteckning över lärare och deras verksamhet finns nu alla studentföreningar s.s. Upsala Läkareförening förtecknade, samt alla studentnationer med medlemmar och deras adresser.

23 mars. Meddelade sekr. Appelgren att han obehagligt nog blivit sjökommenderad och cand. Classon ersätter honom under trenne månader.

30 april talade cand. von Sydow om erysipelas och prof. Hwasser och Glas behagade kommentera.

17 maj talade Cand Rosberg om syfilitisk smitta mellan amma och barn.

30 sept. Cholera har utbrutit och Hwasser och Glas rekommenderade att ledamöterna stöder studiosi. Flera böcker saknas i biblioteket. Räkenskaperna i ordning och detta godkännes

22 okt. Hwasser talade om etnologi och antropologi.

31 okt. Bibliotekskommittén kom med förslag som godkännes.

17 nov. Cand. Sylvén talade om vad som räknas till medicinen och Hwasser talar om Rademacher och dennes skola.

28 nov. Mag. Robin Ek talade om de förändringar som havandeskap orsakar i blodet.

1855

14 febr. v. ordf. Hedenius talade till John Hunters minne.

11 mars. Harald Hedrén talade om inflammation. Hädanefter skall bokinköpen ske i början på höstterminen. Frithiof Holmgren valdes till vice ordförande.

14 april. Salomon talade om läkarvetenskapens utvecklande fram t.o.m. Bancos uppträdande.

5 maj. Talade Holmgren om hydroterapi. Holmgren valdes till ny sekr. efter Clason.

10 okt. Isander valdes till bibliotekarie. Revision av biblioteket u.a. Ny vaktmästare blev brevbäraren Engström. Skoputsaren Wickman erhöll 10 R för sitt arbete under sommaren.

27 okt. Cand. Berg hade av sagt sig uppdraget att vara vice ordf. och Hwasser talade om tobaken. Bra vid måttligt bruk. Lugnade och oskadligt för organismen. Bondtobaken bäst och passar till lavemang. Glas förslog att lokalen skulle vara uppvärmd och upplyst två gånger i veckan. Tillstyrktes. Bokinköpet skulle ske den 31 okt. så att böckerna från utlandet kunde komma på ännu öppet vatten.

7 nov. Holmgren för nu protokoll och de är mera detaljerade. Ett skelett skall anskaffas.

10 nov. Cand. Troilius talade om den akuta pneumonien. Prof. Lundvall lovade att vaktmästaren på anatomisalen skall förfärdiga det önskade skelettet.

24 no. Cand. Möller talade om hudorganet i anatomiskt och fysiologiskt hänseende. Årets sista möte.

1856

9 febr. Cand. Mossberg talade om navelblödning hos barn.

23 febr. Cand. Kjellberg talade om meningitis tuberculosis. Hwasser skänkte fyra engelskspråkiga tidskrifter till biblioteket. Hwasser kommenterade de s.k. Heliophoberna som nyligen besökt staden. De var falska eftersom de icke helt och hållet saknade pigment i ögat. De voro nog européer och icke som uppgivits från Madagaskar.

19 mars. Cand. Könsberg talade om källan till blödning vid placenta previa.

5 april. Hwasser talade om psykiatrin. Det psykiska livets former i den organiska världen. Hans åsikter gick emot materialismen Det psykiska är det positiva i livsprocessen. Viktigt forskningsfält som skulle vårdas.

26 april. Cand. Torstenson talade om epilepsi. Hwasser meddelade med rörelse att han till sin stora sorg förlorat sin sista och bästa vän i Helsingfors, prof. Ilmoni. En mycket framstående och ädel person. Han meddelade också att prof. Glas efterträtt honom på den teoretiska och praktiska stolen härstädes. Hans egen befattning upphörde men han var fortfarande villig att vara föreningens ordförande.

24 maj. Cand. Edling avsåg att tala om epiteliom i ansiktet men p.g.a. få närvarande inställdes föredraget.

4 okt. Bokinköp och val av ämbetsmän. Sekr. omvaldes och Floderus blev bibliotekarie.

18 okt. Hwasser talade om Linné och linneanismens stora vetenskapliga och kulturella betydelse utgörande en morgonrodnad för ny vetenskap.

4 nov. Bokförslag omfattande tysk, fransk och engelsk litteratur antogs. Få närvarande.

8 nov. Med. lic. Clason talade om Whar i främre ögonkammaren p.g.a. inflammation i cornea. Han demonstrerade dessutom fall.

29 nov. Mesterton talade om intestinaldjuren, ex. binnikemask. Prof. Lundevall hade godhetsfullt reparerat mikroskopet.

1857

14 febr. Revision och skelettinköp. Sekr. Holmgren föreslog att mötesfria lördagar skulle utnyttjas till sammankomster med samtal och förtroligare umgänge.

28 februari. Hwasser talade om materialismen och att medicinen skulle överbrygga svealget mellan ensidiga filosofiska spekulationer och den råa empirismen.

21 mars. Glas talade om ett fall där syfilis bortfränt delar av kraniet och gjort duran synlig.

4 april talade Mesterton om ecklampsi. Ett detaljerat referat av Holmgren.

18 april talade Kjellberg om syfilis inom körtelsystemet. Hwasser och Mesterton deltog i diskussionen.

16 maj talade Hwasser om febers behandling. Invaldes på sekr. förslag doktor Kjellberg som hedersledamot. Beslöts om en anteckningslista för en fest med anledning av professor Mestertons utnämning.

17 okt. Carlgren sekr. Böcker saknades i biblioteket och i bokkatalogen. Diskussion om lokaler för extra sammanträden. Biblioteket finns i Akademiska sjukhuset på Trädgårdsgatan 8.

31 okt. Cand. Torstenson talade om hjern-ramollitioner. Ev. ny lokal var ej tillfyllest. Nya bokinköp godkändes.

14 nov. talade cand. Åberg om förhållandena vid Cholerasjukhuset under 1857 års epidemi. Lokalfrågan blir vilande.

28 nov. Hwasser höll det första föredraget i en serie om patologien samt skänkte föreningen flera franska verk.

1858

6 febr. Val och uppskjuten revision.

20 febr. Revision u.a. Cand. Groth talade om choleraepidemins statistik. Hwasser frånvarande pga lindrigt illamående. Han ville ha nästa sammanträde uppskjutet till 13 mars.

13 mars. Hwasser höll föredrag: Om den positiva livsprocessen och den degerenativa diathesen.

27 mars. Mesterton talade om urinrörsförträngning. Berg efterträddes av Bodman som bibliotekarie.

10 april. Ph. cand Hultin talade om läkarens kall.

24 april. Med. cand. I Ekman talade om Karlsbad.

8 maj. Val uppsköts.

22 sept. Omval av bibliotekarie. Val av sekr. uppsköts.

8 okt. Cand. Björnström valdes till sekr. Han var dock frånvarande och Bodman fick fortsätta. Festeckningslista med anledning av prof. Stenbergs utnämning.

23 okt. Cand. Westman talade om scharlakansfeber och Hwasser kommenterade. Diskussion om bokinköp och slutligen beslut i enlighet med förslag. Med. fak. har godhetsfullt lovat att upplåta lokaler till föreningen när de blivit inredda.

27 nov. Cand. Bergstén talade om elektriciteten i människa och djur. Hwasser varnade för naturforskningens universella betydelse.

13 nov. Hyllade Hwasser Hoffwenius, som var samtida med Olof Rudbeck d.ä.

1859

11 febr. Med. fak:s. lokaler försenade och föreningen får låna S-N lokaler på fredagarna i st.f. lördagar. Till ny vaktmästare utsågs Wästgöta nations hr Larsson. Mag. frih. Cederström refererade ett arbete om leucorrhœa. Revision u.a.

25 febr. Mesterton lyckönskades inför avresan till sitt arbete med undervisningskommissionen i Stockholm. En omfattande text med önsknings åtföljde honom.

11 mars utvecklar docent Hedenius sina tankar om medicinarnas ställning i förhållande till allmänheten. (Erikson kommentar: detta föredrag kanske kan spåras eftersom det vore intressant att studera läkarnas syn på sitt värv under ULF:s verksamma tid fram till i våra dagar).

1 april. Hwasser talar om tonica och opium. Kommentar: Det pågår en strid mellan KI (Berzelius) och UU och LU (Erikson kommentar: framför allt företrädda av Hwasser. KI ville förlägga all läkarutbildning till Stockholm. Hwasser försvarade universiteten och vann).

29 april. Cand. Edholm talade om syfilis hos späda barn.

11 maj. Revision och diskussion om uppbörd vid sexor.

17 sept. Sammanträde på nosocomium. Ekonomiska spörsmål. Lokaler i Consistorium Academicum är klara för inflyttning. Beslut om festmåltid för nyutnämnde prof. Hedenius. Bekymmer om skulder och fordringar. Ordf. påpekade att i dag prof. Hwasser fyllde 70 år och att han skulle uppvaktas med sång.

15 okt. Sammanträdet i konsistorie academii lokaler. Sekr. Björnström talade om sömnens betydelse. Hedenius skall uppvaktas med sång på sin installationsdag. Punsch inköptes enl. kassaboken. Inköp till biblioteket där brister fanns liksom rörande preparaten. Förteckning om försummade inbetalningar.

Fig.5. Konsistorium vid S:t Eriks torg. Här hade föreningen sammanträden och här förvarades biblioteket. I nedre våningen ägde obduktionerna rum. Huset kallades även Kuggis. Kungliga vetenskaps societetens hus med lykta skymtar t.v.

16 nov. Swederus talade om meningitis cerebrospinalis.

26 nov. Salomon talade om animalismen och fysikalismen. Ny sekr. blev cand. Pallin. Valdes dock till ny sekr. cand. Engstrand eftersom cand. Pallin var förhindrad.

30 nov. bekräftades detta val.

1860

4 febr. Cand. Hedlund talade om sarcina ventrikulare. Ny bibliotekarie blir cand. Björkander.

18 febr. Cand. Mörner talade över ”några anteckningar om själslivets fenomen.”

3 mars. Vice ordf. med lic. Leffler talade om några anmärkningar till doktor Stendals arbete: ”Om den praktiska medicinen”. Vilket föranledde dr. Kjellberg att nämna om några orsaker till att Stendal utgivit sitt arbete - ingalunda av vetenskapligt intresse utan mera för att göra en affär. Drogssamlingen alltfjämt problematisk och de två i olika skåp förvarade samlingarna slås ihop till en brukbar.

14 mars. Diskuterades på förslag av sekr. Engstrand hur lämpliga tidskrifter skulle göra mer nytta om medlemmarna skulle referera dem – kort eller omständligt. Fem sektioner skulle bildas med olika referenter. (Erikson kommentar: detta var en nyhet som kom att kvarstå åtminstone till 1970 talet. Ex. hade prof. Lars Bäcklund ansvaret för fysiologisektionen under en tid och han kom att utge ett veckoblad, som på ett värdefullt sätt aviserade den vetenskapliga föredragsverksamheten mm. I dag saknas en sådan information). 1. Anatomi och fysiologi. 2. Mikroskopisk anatomi. 3. Farmakologi. 4. Medicin. 5. Kirurgi. Förslaget bifölls.

28 april. Fingal Möller talade om en historik över det religiösa vansinnet.

11 maj. Sammanträde med anledning av prof. Hwassers samma dag kl. 8.30 f. m. timade frånfälle. Beslöts att Föreningens ledamöter skulle anlägga sorgdräkt tills begravningen försiggått. Föreningen skulle som särskild corps sluta till processionen.

15 sept. Ånyo brister i biblioteket. Professor Hedenius utsågs enhälligt till ordförande och skulle uppvaktas med sång. Val av referenter till de 5 sektionerna: Anatomi och fysiologi, Mikroskopisk anatomi, Kemiska sektionen, Medicin, Kirurgi. Sekr. Engstrand tillkännagav vilka som skulle bli referenter. Han avgick sedan.

19 sept. valdes Brelin men protesterade och Björkén blev vald. till ny sekr.

13 okt. Beslöts att inköpa valda delar av Hwassers bibliotek: böcker och arbeten av Hwasser som man tidigare inte ägde. Sekr. Björkén föreslog till hedersledamot Almén, vilket bifölls. Prof. Hedenius höll en minnesteckning.

24 okt. Bokinköp bestämdes. Preparatförvaltaren klagade över att han inte alltid visste var preparaten fanns. Plikt borde utlysas vid överträdelse av regler för preparaten. Böckerna förvarades i medicinska fakultetens rum och var tillgängliga tisdagar och fredagar $\frac{1}{2}$ 2-2.

15 nov. Björkén lämnade staden och ny sekr. blev Bodmar.

15 dec. Fåtal närvarande. Stadgar godtogs för preparatens utlåning.

1861

9 febr. Ordf. Hedenius talade om Numeriska metoder. Han yttrar sig över bristande aktivitet och betonar att alla medlemmar har rätt att yttra sig.

1862

Inga protokoll funna.

1863

23 febr. Mesterton talade om närsynhet. Hedenius visade patologiska preparat från obduktioner. Mesterton talade om ovarialcystor. Oskar I, död 1859, har efterlämnat tvenne böcker till biblioteket. (Erikson kommentar: förmodligen p.g.a. att Hwasser var hans lärare i Uppsala).

9 mars. Cand Brelin refererade ett franskt arbete om syfilis. Mesterton instämde. Cand. Jarling talar om en avslitning av a.

och v. poplietea. Mestertom om en infektion i epifysfogen på ulna hos en i osteit avliden gosse.

22 mars. Dr Almén talade om urinkonkrement. Prof. Hedenius om obduktionsfynd.

10 april. Doktor Dovern refererade ett tyskt arbete om Molkenkuren. Vasslans värde diskuterades. En student Stenström som möjligen dött av kvävning, matbit? och sedan obducerats, diskuterades grundligt. Preparat visas.

24 april. Cand. Fristedt refererade en broschyr av hr Löfwenskiöld om medicinska blodiglar. De svenska har på senare tid vanvårdats och man importerar för ca 100.000 rdl. Apotekare Andberg angav att ca 1800 användes i Uppsala årligen. De begagnade var inte sämre men billigare, men inte ens de fattigaste vill köpa dem. Cand. Jerling upplyste att man på Lasarettet använt begagnade med gott resultat.

29 maj. Val och revision. Påpekades att sammanträdena borde ske på fredagar.

27 sept. Valdes Björnström till ny sekr..

5 oktober. Hovkamreren Hwasser ville överlämna sin fars skrifter. Ev. inkomster därav skulle användas till en minnesplåt. Gåvan togs tacksamt emot. Prof. Hedenius talade om genitala missbildningar hos kvinnor och män. Sekr. begärde revision samt en festmåltid för prof. Almén.

26 oktober. Hwassers skrifter hade ankommit och förtecknats. Prof. Almén talade om ventilation på sjukhus.

23 nov. Bokinköp. Alla böcker som inköps förtecknas. Ett fall när en tumme avslitits med vidhängande sena p.g.a. att tömmarna snört åt. Langenbecks avhandling om uranoplastik refererades.

1 dec. Revision. Val av stadgekommitté. Mesterton talade om lymfsystemet.

1862

15 febr. Revisionen visade att böcker och preparat saknas. Uppgifter om Const. epid. (Erikson, kommentar: dvs sjukligheten i Uppsala, som var betydlig. Redovisades nu för första gången i något protokoll. En sådan sjukdomsstatistik visar att ULF kom att spela en allt viktigare roll i stadens sjukvård. Uppgifter lämnades så småningom till pressen och traditionen torde funnits till 1980-talet). En grundlig rapport om olika fall. Prof. Hedenius har gjort en resa till Österrike och Frankrike och redovisade den medicinska utbildningen där. Frankrike medhans ej. Adjunkterna Holmgren och Fristedt och doc. Clason blev hedersledamöter.

1 mars. Rapport om stadens sjukdomar. Fall av strykninförgiftning - hos en kvinna som tagit sitt liv. Detaljerad rapport från journal och obduktion. Prof. Hedenius fortsätter med att berätta om Frankrikes (Paris) läkarutbildning. Mesterton ansåg att de nämnda utbildningarna inte var värda att prisas. Fallredovisningar, bl. a lepra. Clason visade en arm med ovanligt utvecklad muskulatur. Preparaten måste medföras från obduktioner-, som sannolikt ägde rum i källaren under sammanträdeslokalerna. Selling var sekr. och protokollet mycket utförligt.

14 mars. Constitutio epidemica. Diskussion om syfilis och kvicksilverförgiftning.

28 mars. Const. epid. Sjukligheten var ökad. Almén talade om Uremi. Tre obducerade fall föredrogs.

11 april. Const. epid. Adj. Fristedt talade om blodstillning. Olika metoder värderades. Dr. Doverni talade om vattnets användande vid veneriska sjukdomar.

25 april. Const. epid. Mesterton talade om syfilis. Redovisades noggrant drängen Hedéns fall med en pistolkula i ansiktet. Så småningom kom ut sekvestrar och kula och efter

ca- 3 år ansågs drängen frisk. Linné hedrades med en minnesvård i sin hembygd och prof. Fries överlämnade medlen till ordf.

9 maj. Val. Åsikter om prolaps uteri enl. doktor Höök.

12 juli. Const. epid. Fallbeskrivningar. Mesterton beskrev ett uppträde i Wien med anledning av dr Michaelis speciminering om syfilis. Från Wiener Zeitung. Ht 1862 var 1073 studenter inskrivna vid Uppsala Universitet och av dessa 122 vid medicinska fakulteten.

16 aug. Const. epid. Mag. Jäderholm talar om *Trichina spiralis*. Mag. Wennberg talar om syfilis. Mesterton talar om en 23-årig dam som var opiumnarkoman. Vaktmästaren skulle erhålla 50 öre för varje ledamot som befann sig i staden under sommaren.

4 okt. Const. epid. Revision och bokgåvor. Mesterton förevisade ett stethoscop, som varit Laennecs eget, som blivit skänkt till prof. M. Retzius, Karolinska inst. och ingått in en samling som Uppsala Universitet köpt av Retzius (finns nu på Uppsala Medicinhistoriska museum). Doc. Clason visade genitala preparat.

17 okt. Const. epid. Lasarettet. besökt av 46 och 19 intagna. 4 på kurhuset och 6 på barnbörden. Lång rapport om exoftalmus andmicus.: öga, struma och hjärta enligt Graef. Glas och Mesterton yttrade sig. Glas talar sedan om mässlingsepidemin.

21 okt. Const. epid. 17-31 okt. Lång rapport av Mag. Wennberg om syfilis och referat av Boecks arbete från Oslo. Trachinsjukdomen rapporterades av sekr. Jäderholm. Beslöts om inköp av tysk och fransk litteratur.

14 nov. Const. epid. Ordf. förslög att man skulle samla in mer uppgifter om mässlingsepidemin. Prov. läk. Schultz åtog sig benäget uppdraget. Adj. Holmgren föredrog om muskelns

histologi i förhållande till motoriska nerver. Detta föredrag önskades att han skriftligen bifogade till protokollet. Prof. Hedenius talade om urinsyreinfarkt och visade mikroskopiska preparat. Resultat av en hastig och stark undergång av blodets komponenter. Ett bevis att fostret andats - rättsmedicinskt bevis. Ny diskussion om stadgar, vid ändring bör man ha 2/3 majoritet för att fatta beslut.

28 nov. Const. epid. Almén talade om urinstenar. Doc. Clason talade om Photographien als Hülfsmittel microscopisches Forschung.

16 dec. Const. epid. Räkenskaper reviderades. Skulderna 104 rdl. Fel i bokföringen. Nya stadgar för val av hedersledamöter.

17 dec. Mesterton invände mot stadgeförslaget och kommittén skulle göra smärre redaktionella förändringar. Man skulle välja förtjänstfulla män i vetenskapen till hedersledamöter.

1863

6 febr. Const. epid. Räkenskaperna ånyo granskade. Beslöts att föreningens stadgar skulle tryckas. Val av ledamöter i de fem sektionerna. Regler för den Bergholmska fonden. Kommitté bildades. Klubbmästare och sånganförare valdes.

20 febr. Const. epid. Revision av preparat u.a. Cand. Psilander redogjorde för avh. i Virchows Archiv Über diffuse puerperal metritis und parametritis. Hedenius uppvisade ovanligt magpreparat. Avskrivs cand. medlemsavgifter.

6 mars. Const. epid. Bergholmska lånefonden. Två borgensmän skall erfordras. Ledamöter valdes till förvaltningsutskott. Akademiapotekaren blev ordinarie ledamot. Mag. Petterson talade om astigmatism. Cand. Wretlind om laryngoscopi.

20 mars. Const. epid. Annerstedt redogjorde för en avhandling av v. Recklinghausen..

27 mars. Holmgren redogjorde detaljerat om gasutbytet vid respiration. Cand. Larsson talade om njurens anatomi och dess två skilda rörsystem enl. Henle 1862 i Gesch. d. Wiss. i Göttingen

10 april. Fristedt ger en historik om naturvetenskapens utbyte med medicinen de senaste decennierna. Almén talar om blodprover. Cand. Bolling om spectroscopins inverkan på fysiologin och medicinen och ref. till Bunsen, Kirschhoff och Valentin.

17 april. Cand. Waldenström redogjorde för en avhandling av Rosenthal: Die Athmenbewegungen und ihre Beziehung zur nervus vagus. Adj. Holmgren om blodets koagulation.

24 april. Const. epid. Dr. Kjellberg redogjorde för statistik över sinnessjukdomarna. Sällsynta utanför den europeiska civilisationen. Talade sedan över paralyti general. Diskussion med Mesterton, Hedenius och Sundewall.

8 maj. Const. epid. Cand. O. Neuman talade om fysiologiska verkningar av hudretningar, bl.a. blodflödet. Cand Ekholm om Spondylit och Hedenius kommenterar. Holm talade om consanguina äktenskap med anledning av artikel i British and Foreign Medical and Surgical Review (Oxford). Medför inte risk för släktets degeneration men dock uttrycks hos barnen föräldrarnas egendomligheter. Hedenius och Glas deltog i diskussionen. Glas talar om feberteoriernas historia.

15 maj. Beslöts om stadgarnas tryckning.

24 juli. Hedenius gav ett sammandrag över sitt föredrag över Sundhetsvården i förhållande till samhället som han hållit för ledande naturvetare. Mesterton påpekade att stadens bierstugor blivit bordeller. Varnade för smitta av veneriska sjukdomar.

11 aug. Dr Lundblad talade om cellularpatologins värde i medicinsk praxis. Den motarbetar Wienerkolans nihilism.

17 sept. Valdes C. L. Nyström (Sthlm) till sekreterare. Ordf. Hedenius meddelade dödsstatistik p.g.a. attester vid Domkyrkans pastorsämbete. Lungsot 32 män och 23 kvinnor bland 356 döda under de två senaste åren. Lunginflammation 43 och difteri 37 barn och mässling 12. 88 dog under de första 5 levnadsåren och 12 i åldern 6-10 år, 3 över 80 år. 1861 dog 24,5/1000 och 1867 27/1000. Sammanträdena skulle äga rum på fredagar kl. 18.00. Psyk. sektionen sammanslogs med den medicinska. Däremot förkastades Holmgrens förslag att införa en fysiologisk och en anatomisk sektion. Således finns nu 4 sektioner. Mesterton förslög att ordförandes redogörelse för den vetenskapliga verksamheten under året skulle tryckas och offentliggöras.

2 okt. Const. epid. Annerstedt talade om tubulära avgjutningar med anledning av prof. Keys uppsats. Glas kommenterade med en översikt över morbus Brighti från Aetius av Amida tills nu. Schram redogjorde för det 27 bandet i Virchows arkiv som handlar om stämbandsförlamning och där prof. Gerhardt är författare. Tbc är en vanlig orsak. Resultaten av behandling med Faradisering har varit gynnsam. Björnström talade om vattenpulverisation som kan införa fina partiklar i lungorna. Almén talade om klorofyllens olika färgämnen. Jmf. med höstlöv. Revision u.a. Holmgren erbjöd sig att under sin utlandsresa göra en omväg till Kassel för att ombesörja uppresandet av ett monument som i Läkareföreningens namn kommer att på adj. Brelins grav uppresas. Denne dog av tuberkulos som han sökte bot för på kontinenten.

16 okt. Const. epid. Dr Schultz berättade att på fängelset förekommit 3 fall av skörbjugg och förra året 24. Cand. Andrén talade om osteomyelitis diffusa (i rörben). Cand. Helleberg

talade om ett franskt arbete om syfilis och Almén om ett ovanligt fall av pyocyanin. En bokgåva mottogs från Brunnsläkaren vid Wilbad Gastein, dr i Königsberg.

30 okt. Const. epid. Clason talade om bräck. Nyström om de nyaste åsikterna om celläran. Utskrift skulle läggas till protokollet. Cand. Griis talade om muskelnervernas ändningssätt. Doc. Clason ger en lång redogörelse om erektionen. I detta ämne finns två läror: enl. Kölliker och Eckhard.

13 nov. Clason redovisade ett fall gastronomicus med tre huvuden. Prof. Almén talade om mjölkens förfalskningar. Mjolk skall förvara kallt, uppkokt el. med litet kolsyrat natron. Fristedt anmälde en nyttgåva av "Sveriges inhemska medicinalväxter" samt ett föredrag om Andernas narcoticum, coca. Apotekare Andberg visade malörtsolja, pepparmyntsolja och extract av cannabis indica. Cand. Brunnsberg talade om kromsyra. Kauterium, ex. på larynxulcerationer. Cand. Andreen om glycerin. Const. epid.

27 nov. Cand. Norstedt refererade en avhandling av prof. Eschrich om möjligheten att uppfostra och till hälsan återföra idioter och från födelsen sinnessvaga barn. Föredraget skall läggas till protokollet. Prof. Kjellberg påpekade att i Sverige ingen enda anstalt finns för dessa barn. Angeläget att skaffa ett hem för dessa. Rättsmed. fall. Const. epid.

11 dec. Const. epid. Spridda fall av koppor föranledde dr. Døverti att föreslå att Sundhetsnämnden skulle anordna allmän vaccinering. Hedenius ansåg att detta skulle skrämja allmänheten och rekommenderade i stället enskilda uppmaningar. Adj. Björnström talade om replantation och transplantation av tänder. Lossade eller utdragna tänder lyckades i enstaka fall växa fast, upp till 10 år. Transplantation från annan individ mindre lyckad men en gammal metod. Cand.

Bergman talade om neuralgia nervi alveolaris inferior. Falldem. Mesterton berättade om en pat. som han op. med avskärning på två ställen. Lyckat resultat. Adj. Clason talade om ankylos i armbågsleden. Cand. Egerström om prostatacancer med metastaser. Adj. Björnström redogjorde för två nyförvärvade böcker i oftalmiatrik. Slutligen bestämdes att kallelserna hädanefter skulle ske genom annonser i tidningarna.

1864

12 febr. Revision u.a. Koppepidemin diskuterades. 100 fall och 10 döda. Kopporna visade sig först i ett hus på Svartbäcksgatan, ditfört av ett resande fruntimmer. De smittade tillhörde Läsaarsekten. Clason sade att det fanns också i Danmarks socken, ditspritt via en läsarebostad på Kungsgatan. Beslöts att sammanträdena skulle ske på fredagar. Sektionernas indelning fastställdes. Cand. Gris talade ”om organismens förmåga till latent liv.”

26 febr. Fortsatt diskussion om kopporna, som har avtagit. Const. epid. Hedenius visade njurpreparat. Dr. Clason diskuterade Henles 1862 publicerade arbeten om njurens anatomi. Man berörde en mängd olika anatomiska fynd och tolkningar. Clason talade om en ankylos i axelleden.

11 mars. Const. epid. Dr. Doverni ansåg att koppepidemin var i avtagande. Cand. Geete talade om ett arbete om lagarna för alstrandet av olika kön hos djur, växter och människor.

1 april. Sammanträde på kemiska auditoriet. Protokollgranskning. Const. epid. Almén talade om gasförgiftningar. Vätesavla. Koloxid. Kolsyra. Kolos var en blandning av nämnda. Lysgas där CO var farligast. Fristedt talade om kinaträdet och dess bark. Hedenius refererade en avhandling om koloxidförgiftning. Almén talade om arsenikförgiftning. Cand. Frykman om blodkroppar.

15 april. Hedenius talade om bindvävens betydelse. Ref. till v. Recklinghausen. Cand. Amneus talade om Kronprinsen Carl Augusts dödssätt. Glas talade om de händelser som givit förgiftningsrykten. Kjellberg ansåg att prinsen länge lidit av en cerebral affektion och att det hastiga slutet framkallades av häftiga kroppsrörelser. Const. epid. Hedenius talade om trikiner samt nämnde att Virchow utgivit en populär skrift i frågan. Efterfrågad. I Berlin påträffades trikiner vid var tjugonde obduktion. Cand. Svederus talade om ett oklart sjukdomsfall.

29 april. Sekr. Nyström är i krigstjänst. Goes vikarierar. Kandidat Boström talade om ett obstetriskt fynd. Doktor Björkström talade om ett fall med puerperal feber, som ledde till döden. Hedenius redogjorde för ett fall med puerperal feber på grund av difteri, med stora varmängder i buken. Björnström talade om Calabarbönanns verkan på pupillerna, även benämnd "ordaliebönan", används i hemlandet, av präst/regering för att upptäcka skuld/oskuld vid brott. Kandidat Fristedt berättar om växten. Den var vanlig i norra Guinea, slingerväxt, 50 fot lång, och svår att erhålla, emedan den som regeringen har för juridiskt bruk förvaras i skattkammare. Almén meddelade sina efter Onsom i Christiania gjorda djurförsök, över den toxiska verkan av oxalsyreföreningar på djurorganismen. Constitutio epidemica.

6 maj. Professor Glas talade om katalepsi, och till den närstående sjukligheter: Exstasen, hysterien och hypokondrien. Mycket långt protokoll om detta. Prof. Kjellberg anför att katalepsi är besläktad med melancholia atonica. Kung Oscar I ska någon gång varit angripen av kataleptisk hosta, vilket professor Glas bekräftade. Kandidat Norstedt talade om Syphilis med en gumma i corpus quadrigemina. Const. Epid.

9 maj valdes till ny sekreterare Phil. mag Forslund.

20 maj. Const. epid.. 500 ex av föreningsstadgarna hade tryckts och beslöts att varje medlem skulle få ett ex. Många referat. Hedenius refererade ett under 1863 utkommet arbete av Virchow: 30 föreläsningar 1862-63. Ämnet var svulster. Med. fil. kand. A. Nyström talade om absorption genom huden av ämnen och påpekar att verkningarna ofta är överdrivna. Holmgren hade återkommit från en utrikes resa med foton över framstående vetenskapsmän han träffat. Holmgren redogjorde för uppdraget att anbringa en minnesvård över Brelin's grav i Cassel (17/11 34- 13/3 1863) i vit sandsten. (Erikson kommentar: Brelin avled av tuberkulos under en kurortsresa). Holmgren hade tagit fotografiska avbildningar. Ekonomisk redovisning av subscriberade medel.

17 sept. Const. epid. Val av sekr., bibliotekarie och ledamöter till sektionerna.

30 sept. Hedenius visade ett fall av elephantiasis arabum papillus fossa. 22 årig kvinna med stor tumor i vä. lårs insida. Postop. infektion och död efter 8 mån.-. Clason talade om utländsk resa med foto. Holmgren rapporterade om anlänt dokument som visar att ULF under 50 år besitter Brelin's gravplats.

14 okt. Const. epid. Herr Westner talade om förgiftning av Roséns bröstdroppar. Inlägg av Almén och Andberg. Björnström berättade om ett fall av Mydrasis. Cigarrökande östgöte som läser med ena ögat för att skydda sig mot röken, 12 cigarrer/dag. Cand Bokström talade om skillnaden mellan resektion och amputation. Björnström talade om afasias symtom. Inlägg av Wetress,- Hedenius och Clason.

28 okt. Const. epid. Lång diskussion om levnadsålder. Präster, lantbrukare, läkare och militärer äldst. Den äldste mannen som blivit obducerad är Thomas Passe, död 1635 i en ålder av 152 år. Undersökt av Harvey. Fattig lantman, som gift

sig vid 120 år och ännu vid 140 år uppfyllt sina äktenskapliga pligter. Clason berättade om ett uppvärmningsbord. Föredrag av Holmgren om kontraktilla celler. Clason talade om tarmanomali. Glas konstaterade att melankoliker åtföljes av förträngning av colon.

18 nov. Nyström talade om organiska föreningar sammankopplande med syntes av oorganiska element. Hammarsten talade om gallsyra. Almén talade om gallsten. Hellsten om upptäckande av arsenik till vilket Almén är tveksam. Const. epidem. 28 okt -18 nov.-

2 dec. Const. epid. Kjellberg talade om ett arbete om Pathologie und Therapie der Geisteskrankenheiten. Anatomi och fysiologi diskuterades. Mycket omfattande referat. Lic. Gaes talade om Parasiten *Distonam hepatica*. Hedenius talade om en 17-årig duration av vesicovaginal fistel samt om flexur av uteri.

1865

10 febr. Const. epid. 2 dec 1864 -10 febr 1865. Relativt vanliga sjukdomar. Akademiska sjukhuset besöktes av 207 pat. och 78 var intagna. Länslasarettet av 131 pat. och 34 var intagna. Till sekr. valdes G.W. Geele. Bestämdes fredagar till veckodag för ordinarie sammankomster. Adj. Björnström redogjorde för en herniotomi med anus preter och prof. Glas och Almén kommenterade. Cand. Swederus talade om syfilis. Almén framställde några rön om CO inverkan på blodet. Blodet bibehöll sin färg mot att friskt blod normalt mörknar. Prof. Holmgren kommenterade. Holmgren uppläste ett brev till honom från tjänsteförrättande konsuln i Rio de Janerio angående curare. Sjökapten Ljunggren på briggen Magnus Stenbock från Stockholm hade överlämnat en begäran från Uppsala om curare. Den kände samlaren Regnell hade tillfrågats

men var tveksam pga. av det stora avståndet till amazonasområdet och att innevånarna där var mycket fientliga. En dr Castro blev behjälplig och skickade preparat med paquet båt till Bordeaux, där svenske konsuln skickade det till sin kommissionär i Stockholm och sedan vidare till Generaldirektören Huss vid tullverket. Sedan fördes det vidare till Uppsala att delas mellan physiologen och phamacologen. Ett långt brev från dr Castro medföljde. Detta översattes och upplästes av Holmgren. Castro ville gärna bli en corresponderande ledamot av fakulteten. Brevet lämnar en lång beskrivning av hur curare tillverkas och dess användning vid jakt och krig.

24 febr. Const. epid. Protokoll granskades och ekonomin likaså - u.a. Nyström redogjorde för "Människans ställning i naturen" av Huxley. Adj. Clason ref. "Mechanismus der Tränenleitung" av Shellway och Garvin. Långt. Nyström återkom till ämnet CO och blod. Viktigt även ur rättsmedicinsk synpunkt. Holmgren redogjorde för Dr. I. Rosenthals i Berlin avhandling "Studium über Athmosbewegungen".

10 mars. Const. epid. Adj. botanik. Th. M. Fries invaldes i Läkareföreningen på förslag av Fristedt och Charlés. Fristedt talar om pilgifter i fyra världsdelar - undantaget Australien. Apotekare Andberg föredrog: Åtgången av olika läkemedel på härvarande akademiska sjukhus. Fristedt visade droger skänkta av generaldirektör Huss. Nyström talade om de produkter som uppkom genom tobaksrökning. Fristedt ref. danska Phaide och macenisk tidende? av S. Schleisner: "Om människokött, Pharmacologi og terapi i gamle tider". Under medeltiden utgjorde människokroppen en viktig del av farmacien. Ex. egyptiska mumier. Efterfrågan var stor och förfälskningar började uppträda.

24 mars. Prof. Hedenius talade om Addisons sjukdom. Const. epid.

7 april. Sekr. Geele ref. ett omfattande arbete av Hirsch: Handbuch den historisch-geographischen Pathologie, 2 band 1860-64. Han begränsade sig till Choleran, dvs. den indiska som har spritt sig längs kusterna och som 1813 kom till Europa. Man hade studerat geografi, lufttryck och luftfuktighet utan att få någon egentlig ledtråd, möjligen var dalgångar mer utsatta. Prof. Hedenius lovordade arbetet. Adj. Björnström ref. ett tyskt arbete om försök att sammanfoga avskurna nerver. Olika resultat hos olika författare. Björnström fortsatte sedan med mer upplysningar om pat. med anus preter, som trots komplikationer ännu levde. Const. Epid. upplästes och ordf. meddelade att dessa i fortsättningen skulle meddelas stadens tidningar och att praktikerna skulle lämna uppgifter under sommaren. Prof. Mesterton hade återkommit från en utrikes resa och hälsades välkommen.

21 april. Const. epid. Ovanligt detaljerad. Cand. Skagerlund talade om anatomiska anomalier i pharynx och larynx. Cand. Hammarsten talade om injektionsmetoder. Adj. Clason berättade om m. sternoclavicularis hos korthalsad kvinna. Han redogjorde vidare om en pat. med penisstriktur. Prof. Holmgren visade det tidigare nämnda pilgiftet, curare, och skulle återkomma med försök på nästa möte.

5 maj. Sammanträdet hölls på det kemiska auditoriet enligt Alméns önskan. Flera föredrag var uti kemin. Utförligt const. epid. Val. Holmgren återkom med föredrag om curare. Nerverna hade förlorat sina funktioner och en curareförgiftad var ett levande lik. Motgift saknades.

19 maj. Const. epid. Mesterton förevisade ett barn med nevus maternus. Modern ansåg att det orsakades av att hon under grossessen blivit skrämmd av getter. Hedenius

kommenterade obduktionsfynd. Mesterton framställde ett förslag att Läkareföreningens protokoll skulle till trycket befordras och föreslog att en committé skulle ta hand om detta och inkomma med förslag till 1:a sammanträdet under höstterminen. Hedenius, Mesterton, cand. Nyström och sekr. instämde och kom att utgöra committén.

16 sept. Protokollen från maj godkändes och sekr. Geete återvaldes. Val. Const. epid. 19 maj -8 sept. lades som bilaga till dagens protokoll. De skulle hädanefter redigeras av sekr. för sammankomsterna. Ordf. uppläste den utsedda committéns utlåtande över tryckningen av föreningens protokoll. På förslag av prof. Holmgren bordlades utlåtandet till nästa möte men skulle anslås i föreningens lokal.

29 sept. Const. epid. Lång diskussion om epidemin av scharlakansfeber med dödsfall där prov. läk. Dovern bad om råd. Mesterton och Hedenius bidrog. Committéns förslag godtogs som helhet, från 1865 skulle protokollen tryckas. Från och med nu refererades ej föredragen utan lämnas som bilagor 1-4. De handskrivna protokollen blir kortare.

20 okt. Const. epid. Bil.1-5. Vaktmästarens lön blir 40 riksdaler.

Detta protokoll godkännes den 17 jan. 1866 av Hedenius och Gustaf Geele. Och hädanefter kan man läsa protokollen som tryckts i ULF.

Matriklarna, från början kallade Upsala Läkareförenings album (1 U 2002 a och 1872-1889, U 2002 b).

De innehåller medlemmar i anmäld ordning med intressanta biografiska kommentarer. Dessa har ibland bifogats långt efter att ledamoten skrivits in och ingenstädes står vem som fört

pennan. Till dessa album tillfogas ytterligare några namn utöver dem som nämns i samband med protokollen:

Edward Clas Herman Clason f.d.17 okt 1827. Fadern brukspatron.

Carl Brelin f.d. 17 nov.1834. Fadern löjtnant. Död i Kassel.

Fredrik Johan Björnström f.d.28 april 1833. Fadern assessor.

Per Johan Charlés f.d. 17 okt. 1832.

Ernst Westerlund f.d. 22 okt 1839. Fadern prost.

Gustaf Wilhelm Geele f.d. 17 febr.1841. Fadern krigshovrättsråd.

Carolina Olivia Widerström f.d. 11 dec. 1856. Fadern gymnastikdirektör.

Alvar Gullstrand f.d. 5 juni 1862. Fadern läkare. Hans visitkort med anmälan om utträde och avflyttning till Stockholm den 5 juni 1927 finns fäst på ett gem vid hans sida nr 119

Uppsala Läkareförenings förhandlingar, dvs den skriftserie vars del 1 kom att publiceras 1865 och som nu under namnet ”Uppsala Journal of medical science” ges ut elektroniskt.

Nedan återges axplock ur UUB 2040 a och b. Huvudbok för ULF förhandlingar.

1865 Fristedt är redaktör. Man sammanträder regelbundet och redovisar ekonomin och prenumeranter. Ingenting om själva redaktionsarbetet. Tidskriften såldes i bokhandlar i hela landet.

1867-68. Redaktören betalas med 300 R. 1 prenumeration kostar 7 rdl. Boktryckare 1593,25 Rdl och bokbindare 93,35 rdl.

1871 -72 Redaktör 350 rdl, Tryckning 1760 rdl.. Totala omkostnaderna 2353 rdl. Hos redaktionen såldes 138 nr för 7-8 rdl.

1876 -77 Redaktör 350 rdl, boktryck 2238 rdl, totalt 3085,88 rdl.

1877 -78 Redaktör 500 rdl Boktryck 2260 rdl och totalt 3531 rdl

1882 -83 Redaktör 500 rdl boktryck 1950 rdl. Stundom brister i budgeten.

Förvaltningsnämndens protokollbok 1871-1910-1915 (U 2009), 1909 saknas.

9:e sept. 1878 var tillgångarna 32398,38 kr. Regnell skänkte 5000 kr 27 jan. 1875.

6:e sept. 1883 49903,95 kr

16:e sept. 1894 48903 kr.

Föreningens fastighet i Odinslund (U 2029)

3 aug. 1886 beslöts att till förvaltningsnämnden överlämna den nyinköpta fastigheten. Det finns en särskild depot om fastigheten med ritningar.

U 2011 ULF årsberättelser. 1870-1916. Finns i en kartong omknuten med snören. Handskrifter och tidningsreferat.

U 2009. I förvaltningsnämndens protokoll. 8 sept 1886 bestämdes att en vaktmästare skall anställas och att denne skall bo i huset. § 4: Hela övervåningen skulle användas av ULF och resten hyres ut.

2 mars 1887. § 5. ULF ägde själv 31685,70 kr. Erhöll ur Regnells fond, gåva, 25000 kr. Upplupen ränta 2562,50 kr, Carl Ekmans gåva 1000 kr. Ekman var den brukspatron som sålde fastigheten Ubbo 2 för 65000 kr. Således skuld 4752,80 kr. Signerat Per Hedenius och Edward August Andberg, sekr.

Enkefru Maria Svensson vill hyra hela lägenheten på bottenvåningen och stora källaren och även lägenheten avsedd för gårdskarlen. Hon ansvarar för dennes sysslor för 850 kr/år från och med 1 april 1887. Ansvarar även för dörren i nedre farstun så att inte obehöriga släpps in.

29 nov. 1887. Maria Svensson vill bara betala 600 kr men det jämkas till 650 kr. Hon vill ha betalt för eldning av nedre farstun. ULF går med på att betala 1/3. Man diskuterar uthyrning av föreningens lokal. Helkväll 20 kr + gas och städning. Kort möte 10 kr. Disputationer och promotionsfester är gratis.

30 sept. 1895. Kalmar nation hyr tre rum för 310 kr from 1 okt i två år 300 kr för ytterligare 3 år. Lån behandlas och tre borgenärer fordras. I ett fall var hovrättsnotarie Louis Chrysander borgenär. Han kom senare att äga en känd advokatbyrå i Uppsala, där bl. 2e kurator Kjell Öhman på Norrlands var anställd en tid.

11 nov. 1910. Elektriska tändapparaten till en av kronorna i stora salen var obrukbar. Man skaffar en s.k. evighetsbrännare till en av lågorna.

30 jan 1910. Man köper värdepapper i Munktells mekaniska verkstad för 19000 kr. Men ingen i församlingen hade närmare kännedom om företaget. Tvekan uppstod men en bankman hade tillstyrkt. Känns nog igen även år 2020. 552 kr anslogs till inbindning av föreningens tidskrifter. Tom ingång 1907.

2 april 1912. Utlånas 28000 kr till Tullgarns gjuteri och verkstad.

Föreningens bibliotek (U 2045 a och b)

Den 15 maj 1914. Diskussion om bibliotekets disposition inom universitetsbiblioteket.

21 okt. 1915. §1 Disposition av ULFs bibliotek hos UB. §2 Inga hinder fanns. UB förbinder sig att utan kostnad för föreningen uppställa och vårda och upprätta en fullständig förteckning i två exemplar. Dessutom ombesörja prenumeration, förvara ULF:s förhandlingar och distribuera dessa. ULF förbinder sig att i två ex. upprätta en fullständig förteckning över de utländska tidskrifterna och att förse samtliga böcker och tidskrifter som deponeras med av ÖB vid UB godkänt stämpel eller märke.

22 okt. Formalia ang. avtalet om biblioteket diskuterades ånyo av Hugo Laurell, f. d. sekr. 20/9 1915.

3 nov. 1915. Utdrag ur biblioteksnämndens protokoll. Undertecknat: Mörner, Fristedt, Syk och Colliander:

1. För vården av föreningens svenska tidskrifter borde bibliotekariebefattningen bibehållas. Arvodet nedsätts från 200 till 50 kr. Colliander bibliotekarie ytterligare 2 år.
2. Biblioteksnämnden bör bibehållas.
3. Angående upprättandet av förteckning över vissa böcker. Att enär en gammal lappkatalog över de av föreningen till UUB deponerade, i lårar nedpackade och förvarade böckerna finns å UB, denna fråga icke borde föranleda till någon åtgärd hos UB enligt. UB skulle utvälja böcker och därefter skulle ULF besluta om återstoden.

Genomgång av årsberättelser (U 2011).

17 sept.1879. Ingen är värdig att få Hwassers pris.

18 sept.1882. Lågt deltagande på grund av tidsandan

1882-83. Biblioteket har 3300 band.

1884-85 Biblioteket får gåva av bl.a. Regnell. Nyinköp. Tillskott på över 600 band. 17 sept 1885 Biblioteket flyttar från gamla konsitoriehuset och med.fak.s lokaler till anatomens nybyggnad. Trenne rum med bl.a. en läsesal. Sammankomst i histologidelen av lärosalen. 1885 dör Regnell och hedras.

1886. 17 sept. Biblioteket ökar med 350 band, gåvor. Hedenius har varit ordförande i 25 år. Huset Odinslund inköps.

17 sept. 1887. Biblioteket ökar med 100 band.

17 sept. 1890. Fristedt prisas för 25:e bandet av förhandlingarna. Usel ekonomi.

17 sept. 1891. Finanserna bättre.

16 sept. 1893. Mörner är sekr. Biblioteket har fått en s.k. lappkatalog och omordnas. Fristedt dör liksom Kjellberg.

17 sept. 1896. Hedenius dör.

16 sept. 1897 Holmgren dör. 193 medlemmar.

17 sept. 1898 Biblioteket har svår ekonomi men donation på 8000 kr hjälper. Biblioteksfonden ökar 50 %.

11 juni 2020. Genomgång av protokoll 1900 och 1901. Föreningen försökte förgäves sälja huset i Odinslund till studentkåren för 70000 kr.

17 sept. 1903. Ingen affär under året. Letar efter tomt nära UAS. Man tycker huset ligger för långt från institutioner och UAS (Erikson kommentar: jag tycker argumenten känns igen från många nutida sammanhang).

Sekr. kommenterar behovet av hygienundervisning vid alla skolor och huru samhället Uppsala fyller sina kommunalhygieniska uppgifter. De blivande läkarna hämtar avgörande intryck från Uppsala.

1903-1904. Föreningen hyr ut lokalerna på 4 år och under tiden köps en tomt vid gamla tennispaviljongen. Utnyttjar lokaler hos de medicinska institutionerna.

16 sept.1905. Sekr. beklagar brist på lokaler och uppsplittring av bibliotek, läsrum och möteslokaler.

17 sept. 1906. Gunnar Nyström är sekr. Beklagar brist på lokaler. Vill ha nytt hus. Hammarsten 65 år och ordf. i 20 år. Föräras en festskrift.

17 sept. 1908. E. Louis Backman får Hwassers pris. Quensel talar om cancerforskningens problem. Föreningen säljer huset under förhållandevis gynnsamma villkor.

17 sept. 1909. Försäljningen avslutad och Föreningen är på fötter.

1909-10. För första gången ett maskinskrivet protokoll.

1914-15. Den 30 okt. lämnades tidskrifter och böcker över till UUB. Laurell var sekr. Hammarsten 75 år hyllas med adress.

1915-16. Biblioteksfrågan följes. Verkningar av överlämnade iakttages.

Den 3 maj 1917 förklarar UUB sig tillgodose ULFs framställda petita. Kopia av brevet finnes.

Enstaka protokoll finns på 1930-talet. Inget nämns om något hus eller bibliotek.

När Göteborg får en medicinsk fakultet skänkes boksamlingen dit ca 1945. En förteckning över handskrifter från GUB visar att någon lappkatalog inte finns men H 48 (handskriftssamlingen vid Göteborgs biomedicinska biblioteket) visar på 107 manus i olika former.

Några avslutande kommentarer

Corona epidemin har hindrat en del möten på Carolina samt genomgång av dåtidens dagspress liksom utbildningsgångens olika delar, ex. med.co. med.fil. etc.

Min genomgång av Läkareföreningens arkiv visar bilden av en aktiv förening där initiativtagaren Israel Hwasser från början spred sina medicinskt teoretiska spekulationer, som ofta tog avstånd från den alltmer inflytelserika empirin som avspeglade utvecklingen inom övrig naturvetenskap. Så sent som 1857 ansåg han att medicinen hade en överbryggande uppgift. Hans vänner och kolleger som Holmgren, Almén, Fristedt, Berg och Hedenius kom att införa en experimentell och kunskapsbaserad medicin och Läkareföreningen och dess skrifter som kom att bli viktiga i denna utveckling.

Upsala Läkareförening skapade således ett bibliotek, som är bortskänkt till Göteborg, en bestående vetenskaplig tidskrift, som hade sitt ursprung i föredrag hållna vid dess möten, samt under en tid en egen fastighet som sedan kom att ”förkovras” i Föreningens numera stora kassa. När Föreningen var utan egna lokaler kom sammatrådesplatserna att variera mellan olika universitets- och sjukhusbyggnader.

Hwassers kritik av den råa empirin hindrade honom inte att få stort inflytande politiskt inom och utom universitetsvärlden och ännu 2021 påminns vi om att universitetens väsen och värden inte är ohotade. Många har dragit sig undan sin viktiga uppgift att försvara lärdom och fri forskning.

Tack

Ett varmt tack vill jag framföra till den medicinhistoriskt lärde professor Lars Orelund, som insiktsfullt granskat detta manuskript och till bibliotekarierna vid Carolina Claes Andersson och Åsa Henningsson för hjälp med arkivalier och bilder.

Jag är även tacksam för diskussionerna med lärdomshistorikerna Gunnar Eriksson och Carl Frängsmyr.

Arbetet påbörjades när Uppsala Läkareförening beslöt att uppdraga åt Lars Bäcklund och Uno Erikson att skriva denna del av föreningens historia. P.g.a. ohälsa har inte Lars Bäcklund kunnat delta i detta. Han har i stället påbörjat sina minnesanteckningar från Regnellianum.

Uppsala den 6 juni 2021

Uno Erikson

Fig.6. Uppsala var en liten stad med låg bebyggelse och de flesta anbildningar från första hälften av 1800-talet visar de monumentala byggnaderna. Denna bild visar staden från söder. Litografi, Billmark (alvin-portal.org)

Bilden på framsidan:

Israel Hwasser (1790-1860). Professor i medicin vid Uppsala universitet.
Grundare av Upsala Läkare Förening 1832, och dess ordförande till sin
död.

Sammanställningen gjord av Uno Erikson

(Bild: Litografi 1868 Johan Cardon <http://libris.kb.se/bib/2051515>)